

ignorantiā qz de ipsa frequēter verbū oc-
currit/aduertat. qz nulla ignorantia de se
est simplicit affectata. Etenī omēs hoīes
iuxta phm/naturaliter scire desiderāt. sed
est bene aliq ignorantia de p accidens affe-
ctata. inquantū scz sciētia ei opposita cre-
ditur debere hominē mouere seu induce-
re ad aliqd quod ipse nō vult z qd sibi di-
splicet. **T**ertia vero ignorantia scz p̄tim
volūtaria z p̄tim inuolūtaria. qz scz vt sa-
tis supra tactū est a volūtate omittēte. nō
autē a volūtate efficiēte seu approbāte p-
cedit. excusat a tāto. sed nō a toto. i. nō to-
taliter excusat p̄tim. sed bñ grauitatē pec-
cati diminiuit. Ita qz peccatū p tales igno-
rantiā cōmissum/nō est de se ita graue/ si
cur esset si talis ignorantia nō haberet. Et
intelligat hoc de ignorantia que p aliquēz
modū dat cām ipsi peccato. sic scz qz si ip-
sa nō esset/peccatū illud nō cōmitteretur
vel nō eodē mō cōmitteret. Nam est alia
quedā species ignorantie omē generaliter
p̄tim cōcomitans de qua nihil ad p̄ns p-
positū. **C**irca vero tertiā z vltimā pre-
dictaz triū questionū sic distinguēdo di-
cit p̄fatus doctor. qz duplex est ignoran-
tia. **Q**uedā est facti quedā est iuris. Ig-
norantia facti dupliciter cōtingere potest
Aut scz adhibita diligentia. z hec excusat
a toto. quod exponat vt supra. Et exēpli-
ficat de cōcubitu iacob cū lya primogeni-
ta filia laban. quē concubitiū talis igno-
rantiā excusauit. Aut talis ignorantia facti
contingit nō adhibita debita diligentia.
z hec excusat a tanto. sed nō a toto. quod
etiā vt supra exponat. z exemplificat de fa-
cto lamech dū occidit caym. cū tamē ferā
putaret occidere. **Q**d factū talis ignoran-
tia nō excusauit a toto sed bñ a tāto. **I**g-
norantiā autē iuris vt iam aliq̄liter in su-
prioribus declaratū est/sub duplici quali-
tate reperitur. vna vincibilis. alia inuinci-
bilis. **V**incibilis quā scilicet vt etiā supra
expositū est qz vicere potest. iterū duplex
reperitur. **U**na affectata. qñ scilz iuxta etiā
superius notata aliquis ea q iuris sunt q
scire tenet z scire potest/scire nō vult. imo
illam eorū ignorantia quodāmodo ne a
peccato retrahat se habere cōplac. **E**t hec
ignorantiā in nullo se excusat. nec scilz a to-
to. nec a tanto. **A**lia dicit simplex. cū. s. in-
tra etiā sup̄ notata aliq̄s ea q iuris sunt
que scire tenet/bñ scire veller. s3 cum scire

possit negligit. **E**t hec ignorantia excusat
a tanto sed nō a toto. **I**gnorantiā vō in-
vincibilis sub duplici etiā qlitate reperit.
Una innata. alia incidens. **I**nnata oīno
excusat. z a tanto. z a toto. vt infantibz. z a
natura insensatis. **I**ncidēs vero itēz du-
plex est fm scz qz dupliciter p̄tingere potest
Una nāqz incidit sine culpa. **A**lia vō in-
cidit ex culpa. **P**rima q scz sine culpa in-
cidit. vt qñ grā exēpli homo dādo opam
rei licite/efficis furiosus. z hec qñ totalitē
ligat seu impedit rōem seu vsū rōis ex-
cusat a toto. alias nō. **D**e secūda vero in-
cidētī scz ex culpa. vt qñ hō prestiterit cām
sue ignorantie/duplex est opinio. **U**na est
que ponit qz si talis ignorantia rōnem seu
vsū rōis oīno ligat seu impedit. tūc pec-
catū quod seq̄tur excusat. **U**t grā exēpli
Cū furiosus qz p suā culpā incidit in fu-
riā. ex vi illi furie occidit hoīm. talis enī
nō peccat. qz vt anīal brutū in solo impe-
tu mouet z nō rōne. **A**lia est opinio q po-
nit qz talis ignorantia nō excusat a toto. s3
bñ a tāto. **U**n in casu p̄cedētī talis furio-
sus vt dicit min⁹ peccat. qz si furiosus nō
esset. peccat tamē. **P**rima opinio pbabili-
or videtur. **P**ropter dubiū tamē/talibz si
sanētur debet fm canones penitētia iniū-
gi. **E**t hec qñtū ad naturā seu qualitatem
conscientie dicta sufficiant.

De natura qualita

Nte z numero circūstantiaz. **U**nc de natura z qlitate z nūe-
ro circūstantiaz aliq̄ dicēda ve-
niūt. **E**tenī vt sup̄ tactū est ad
cognoscēdā dīnāz nature z qlitatē p̄ctōz
tā mortalē qz venialē. n̄ modice p̄fert h̄mōi
circūstantiaz naturā cognoscere diligētēz dū
casus occurrūt p̄siderare ac debite attēde-
re. **E**t hinc ē qz cōit p̄ doctores tres assign-
tur cause p̄ncipales p̄t qz h̄mōi circūstā-
tiāz p̄sideratō/n̄ solū ad scīāz moralē. sed
valde p̄ncipalr ad scīāz theologica p̄inz
qlis nō dubiū est scīa regimīs istructōis z
directōis aīaz maxie in foro p̄niali. q vt
d̄t Greg. i pastorali Ars ē artū. scīa scīaz
Pria cā est qz h̄mōi scīa theologica cō-
siderare h3 act⁹ hūanos. fm qz per eos hō
ad b̄tudinē salutēz etnā ordiat. **D**e at
qd ad aliquē finē ordiat oportet illi fini
pporcionatū. **A**ctus at hūani fini pportio-
nant fm quādā cōmensuratōem que fit

Compendiū Theologie

per debitas circūstantias. rationabiliter ergo ad predictā sciētiā theologica p̄tinet. ipsarū circūstantiarū consideratio.

Secūda causa est. quia ipsa etiā sciētia theologica cōsiderare habet actus humanos. s̄m quod inuenit̄ in eis bonū et malū. meli⁹ et peius. **N**ec aut̄ in ip̄is actib⁹ humanis frequētissime ex circūstantiis reperiri. s̄m q̄ ip̄as circūstantias vt infra declarabit̄ diuersificānt. ratōnabiliter ergo ipsarū circūstantiarū consideratio ad huiusmodi theologica sciētiā p̄tinere dicitur et p̄tinet. **T**ertia causa quia ip̄a etiā sciētia theologica cōsiderat actus humanos s̄m q̄ sunt meritorij vel demeritorij. quod q̄dem cōuenit̄ actib⁹ hūanis ad quod requiritur q̄ sint volūtarij. Actus autē humani frequētissime iudicari h̄nt volūtarij vel inuolūtarij s̄m cognitioez vel ignorātiā circūstantiarū. **R**ationabiliter igitur circūstantiarū cognitio ad huiusmodi sciētiā theologica p̄tinere dicitur et p̄tinet. **A**d declaratiōem igit̄ materie p̄ricularius descendēdo. circūstantia sic describit̄. q̄ est accidēs actus humani. **E**t intelligat̄ ista descriptio nō de accidēti quod inest rei vt sua q̄litas. sicut albū dicit̄ accidēs rei albe. sed intelligat̄ accidēs quasi cū alio siml̄ in eodē subiecto cōcurrenter existēs. extra tamē substantiā ip̄ius cum quo sic cōcurrit et existit. **S**ic enī circūstantia dicit̄ accidēs actus hūani. quia cū actu humano simul in eodem subiecto cōcurrit et existere potest. **E**st tamen extra substantiā ip̄ius actus humani nec est de eius substantiā. **Q**uod s̄m nomen de se importat et cōnotat. **D**icit̄ enī circūstantia quasi circū aliquid stans. **C**ircūstantie autē s̄m quas vt supra tactū est. act⁹ h̄mōi iudicari habēt boni vel mali/meliores vel peiores/meritorij vel demeritorij. zc. et p̄ consequēs ad beatitudinē salutēq̄ eternā ordinari assignant̄ a tulio in sua rhetorica seprē. que cōtinent̄ in isto versu **Q**uis. quid. vbi. quib⁹ auxilijs cur. quomō. quādo. **E**t enī iuxta quod ip̄e tullii dicit̄. **I**n actib⁹ humanis ad eorū bonitatē seu maliciā debite dinoscēdā p̄dicta considerāda veniūt. scilz quis est q̄ fecerit. quid est quod fecerit. vbi fecerit. q̄ bus auxilijs. instrumētis vel medijs fecerit. quare fecerit. quō fecerit. quādo fecerit. **P**hilosophus autē in tertio ethicoz ad

dit octauā circūstantiā scz circa q̄d **S**ed tullius eā sub illa circūstantia quid. p̄prehendit. **D**ictamen ip̄arum circūstantiarum fiet declaratio s̄m numerū et positionē philosophi. **N**umer⁹ autē seu sufficiētia istarū circūstantiarū sic sumi potest. **C**ircūstantia enī vt iam dictū est dicit̄ q̄ si extra substantiā actus existēs. sed tamē ip̄m actū aliquo mō attingens. **T**riplici autē modo seu respectu potest circūstantia actū ip̄m humanū attingere. **U**no mō inquantū attingit ip̄m actū in se. **S**ecūdo modo inquantū attingit cām ip̄ius act⁹. **T**ertio modo inquantū attingit effectū ip̄ius actus. **R**espectu primi modi dupliciter potest ip̄a circūstantia ip̄m actum i se attingere. vel p̄ modū scz cuiusdam mēsure seu cōmensuratōis et sic erūt circūstantie respiciētes seu cōcernētes locū et temp⁹. q̄ denotant̄ p̄ hec duo verba in predicto versu posita. scz vbi. et quādo. vel p̄ modū q̄litas ip̄ius actus. et sic erit circūstantia respiciēs seu cōcernēs modū agendi quo. s. actus ip̄se factus est. q̄ denotat̄ p̄ hoc verbū quō. **R**espectu vero secūdi modi scilz respectu cause ip̄ius actus. cum oīm actuum et affectū humanoz q̄tuor sunt cause principales. scz efficiēs. materialis. formalis. et finalis. quadruplex circa istas q̄tuor causas accipit̄ seu occurrit differentia seu qualitas circūstantiarū. **C**irca enī causam efficientē/alias accipit̄ seu occurrit circūstantia ip̄ius agētis que denotat̄ per hoc verbū quis. **C**irca cām materiale accipit̄ seu occurrit circūstantia circa obiectū que denotat̄ p̄ hoc verbū quod ad dit p̄hs. scz circa quid. **C**irca cām formalem accipit̄ seu occurrit circūstantia circa causam coagētem seu coopantem seu cōcurrentē. que notat̄ p̄ hoc verbū quib⁹ auxilijs. **E**t intellige vt iam tactū est. vel instrumētis. zc. vel h̄mōi que faciūt ad formam act⁹. **C**irca causam finale accipitur seu occurrit circūstantia circa propositū et intentōnē agētis que denotat̄ p̄ hoc verbū cur. i. propter quid qua de causa zc. **R**espectu vero tertij modi. scz respectu effectus ip̄ius actus accipit̄ seu occurrit circūstantia circa illud quod ex tali actu cōtigit et secūtū est. que denotat̄ p̄ hoc verbū quid. **D**e igitur sunt circūstantie ex quibus vt pluries tactū est. actus hūani q̄ad bonitatem vel maliciā. meritū vel demeri

tum rē. iudicari habent nec plures reperi
 ent quin ad aliquā premissarū sint redu/
 cibles. **E**t ad maiorē instructōez medi
 ocrū et simpliciū quibz. vt supius tactū
 est nō tanta sciētia vel librorum facultas
 suppetit/expediens iudicātū est de predi
 ctis circūstantiis aliquāliter exemplifica
 ri. vt etinde in similia facilius manuduci
 possint. et seruando ordinē versus supra
 positi. **R**espectu igit̄ primi verbi scilz
 quis. certū est q̄ ceteris alijs paribz graui
 us peccat sacerdos q̄ simplex clericus. et
 grauius clericus q̄ simplex laicus. et gra
 uius vir q̄ femina. **R**espectu secūdi. scz
 quid. certū est q̄ ceteris alijs paribus ho
 micidiū est grauius peccatum q̄ furtū. et
 adulteriū q̄ simplex fornicatiō. **R**espe
 ctu tertij. scz vbi. **C**ertū est q̄ ceteris alijs
 paribus furtū vel percussio. vel fornicatio
 que fieret in ecclesiā vel alio loco sacro. est
 grauius peccatū q̄ si fieret extra ecclesiā et
 in loco nō sacro. **R**espectu quarti scilz
 quibz auxilijs instrumētis vel medijs. et
 certū est q̄ domū ad predandū intrare p
 falsam clauē. vel seram aperire per instru
 menta subtilia. vel p subordinatōnem fa
 muli aut ancille ceterz alijs paribz/ est gra
 uius peccatū q̄ a casu inuentā apertā vel
 perforamē muri nō obstructū intrare. **R**
Respectu quinti scz cur seu propter qd. cer
 tum est q̄ latitare in nemoze vel alio loco
 suspecto. seu cōducere societate aliquā in
 tentōne aliquem vel aliquos occidēdi ce
 teris alijs paribus est graui⁹ peccatū q̄ p
 dicta facere intentōne sola depredādi. **R**
Respectu sexti scilicet quō. certū est q̄ cete
 ris alijs paribus grauius est peccatū ho
 minē et pposito deliberato et per insidias
 q̄ subito motu subito q̄ in cursu occidere
 Et grauius ceteris alijs paribz veneno in
 cōuiuio q̄ gladio aperte inuadēdo occi
 dere. **R**espectu septimi. scz quādo. cer
 tum est q̄ domū pro depredādo de nocte
 intrare. ceteris alijs paribus est grauius
 peccatū q̄ de die intrare. Et fornicari die
 sancto pasche. vel alio solēni ceteris alijs
 paribus graui⁹ est peccatū q̄ die nō solen
 ni. **R**espectu vero octaue circūstantie
 p philosophū addite. scz circa qd. **C**er
 tū est q̄ machinamēta et deceptōes tende
 re et parare ad inducendā mulierē religio
 sam vel vrozatā in fornicatōnem ceteris
 alijs paribus/ est grauius peccatū q̄ ma/

chinari ad inducendā vnam aliā omīno
 solutā. sic de similibz. **A**ddunt aliqui vl
 tra omnes predictas circūstantias vnam
 aliam scilz Quotiens. **C**irca quā dupli
 citer dici potest. **U**no modo q̄ cū iuxta p
 mum triū modorū actū humanū attingē
 di supra factorū/ ipsa circūstantia. quoti
 ens. videat̄ actum in se attingere p modū
 cuiusdā cōmensurationis tempis. potest
 ratiōnabiliter intelligi et cōprehendi sub il
 la circūstantia. quando. **N**ec enī debite et
 sufficiēter potest siue in p̄fessione siue ali
 as. quātitas seu grauitas peccati p illam
 circūstantiā. quando. pquiri et haberi. vt
 puta scz quo tempe. qua die. qua horazc.
 peccatū factū sit. **Q**uinetiā effectualiter di
 cti peccati quātitas et grauitas p dictā cir
 cūstantiā quotiens pquirat̄ et habeat̄. vt
 gratia exempli **C**ontingere potest immo
 frequēter cōtingit q̄ homo pluries idem
 peccatū. vt puta fornicatōem. vel furtum
 cōmittere. vna vice tempe quadragesimali
 et die solenni. **E**t alia vice. alio tempore.
 et die nō solenni. **E**t sic de similibz val
 de quotidianis. **S**i igit̄ debite et suffici
 enter ab isto pquirat̄ et sciat̄ quando tale
 peccatū cōmiserit. satis etiā sciet̄ quotiēs
 ipse p̄miserit. **A**lio modo dicit̄ q̄ proprie
 ista circūstantia. quotiens/ nō est nec di
 ci debet circūstantia. quia proprie nec actū
 in se/ nec causam ipsius actus/ nec effectū
 ipsius actus respicit. imo nec peccatū in
 se quoquo modo aggrauat. sed solum et p
 prie quandā reiteratōem peccati plurali
 tatē peccatorū dicit. vt clare apparere po
 test p exemplū quod de ipa iuxta similitu
 dinem p̄cedentū circūstantiarū poni po
 test. **C**ertum est enī q̄ ceteris alijs paribz
 grauius est peccatū ter aut quat̄ mulierē
 de fornicatōne vel adulterio sollicitare. q̄
 semel. **E**t grauius ter aut quater insidias
 ad aliquē occidēdum tendere et parare q̄
 semel. **S**ed proprie ista nō vnum et idem
 peccatū sunt. immo plura. et proprie que
 dam reiteratio peccatorū. **N**otāter aut̄ in
 premissis exemplificatōnibz addita sunt
 illa verba. **C**eterz alijs paribus. **N**am cir
 ca casus premissos et similes/ possent eti
 am alie circūstantie contingere seu occur
 rere que de se aliter qualitate et grauedinē
 peccatorū predictorū disponerēt et causa
 rent. **N**am quod bene aduertēdū est ex cō
 cursu pluriū circūstantiaz. circa aliquem

Compendiū theologie

actum/potest maior eius bonitas vel malicia. maiusq; meritū vel demeritū causari. Per predictas etiā exemplificatōes poterit faciliter discretus et intelligēs de casib; qui sibi vel in p̄pria p̄sona vel in personis alior; utputa in cōfessione aut alias contingere possunt diiudicare et discernere. Nā ut sepe in superioribus tactū est pro hoc q; etiā clarius dādo intelligi hic de ip̄arum natura et qualitate circūstantiaz principaliter actū est. Ex concursu alicuius aut aliquaz circūstantiaz actus q; alius de se ex suoq; genere seu natura nō esset nisi veniale peccatū/immo forsan actus meritorius. efficiē peccatū mortale. ut pluries exemplificatū est de verbo ocioso. occasiōe q; seu p̄uocatōe risus. et de datōe elemosine que de se ex suoq; genere est actus meritorius. Quib; si addatur et cōcurrat circūstantia illa respectu cause finalis seu intentionis actus de qua supra sup illo verbo. **Aur.** Utputa q; fiant ad p̄uocandū seu inducendū mulierē in fornicatōem/ efficiētur peccata mortalia. Et similiter de alijs iuxta suū genus et naturā. Et hec quo ad naturā. qualitātē. et numerū circūstantiarum. quātum huic tractatui cōgruere iudicatum est/dicta sufficiant.

De diuersis nominibus peccati actualis et venialis.

Quo vero ad diuersitatē nominū que peccato actuali veniali p̄ nonnullos s̄m diuersas eius proprietates. op̄atōes et effectus attribui solent/est aduertendū q; sicut in superiorib; vbi de ipso peccato veniali agi incepit/dictū est. diffinitionē beati Aug. que peccato actuali mortali supra vbi etiam de ipso peccato mortali tractatū est. ex eo q; in ipso est p̄fecta ratio peccati attribuit/solere p̄ aliquos peccato in generali et tanq; generi attribui. et sic quodāmodo s̄m tamē maius et min⁹/posse ipso peccato veniali cōpetere et cōuenire. ita de nominibus nominūq; diuersitate dici potest. q; scz in superioribus peccato mortali in se plura et diuersa noīa attributa sunt q; bene cōmuniter peccato in generali et tanq; generi attribui solent. et sic quodāmodo s̄m tamen maius et min⁹/possent etiā ipi peccato veniali attribui et cōuenire. **Jo** ad clarius semp naturā et qualitātē pecca-

ti venialis cognoscendū recitabūtur hic aliqua noīa ipsi p̄cto veniali attribui solita. In quoz aliquib; cū ipso p̄cto mortali cōuenit intelligātur p̄ prius et principalius ipi peccato mortali cōpetere. cum in eo ut tactū est p̄fecta ratio peccati cōsistat. et secundario ac min⁹ principalit. imo p̄ quandā largam acceptiōez ipi peccato veniali. cū s̄m beatū Tho. nō cōsistat in eo p̄fecta ratio p̄cti. imo solū quedā imp̄fecta. **P**otest igit̄ primo peccatū veniale nominari. et interdū ab aliquib; nominatur macula. et hoc q; maculat aīam. **Q**uōd dē iuxta beatū Tho. intelligat̄ nō p̄prie loquēdo sed solū s̄m qd. in q̄ntū scz p̄ctm veniale impedit nitorē q; est ex actib; virtutum. Quia nō diminiuit nitorē habitualem. nec enī habitū charitatis et aliaz virtutū diminuere habet. sicut facit peccatū mortale. **P**otest etiā nominari reatus ex eo q; ad penā obligat. sed hoc etiā vt iā statim tactū est intelligat̄ largo modo et q; si imp̄proprie. q; ad penā eternā p̄cise non obligat. vt facit p̄ctm mortale. sed solum sub distinctione. **U**el scz ad penā eternam vel ad penā purgatorii. vel ad penā p̄tialiter satisfactoriā. **Q**uōd capitulo imediate sequenti/vbi de dicti peccati venialis effectib; agitur/lati⁹ declarabit. **P**otest etiā noīari p̄uaricatio in q̄ntū scz mandati dei respicit qd̄ trāsgrediēdo p̄uaricat. Sed similiter vt p̄us itelligat̄ largo modo et quasi ip̄proprie. qm̄ peccatū veniale non facit directe cōtra legem dei et mandatū. s; bene p̄ter. vt late in superiorib; expositū est. **P**otest etiā noīari p̄ctm. put et de facto noīatur. in q̄ntū scz est cōuersio ad bonū cōmutabile. sed vt etiā tactū est hoc largo modo et minus principalit. Quia illa cōuersio ad bonū cōmutabile/ nō est cū totali et habituali auersioe a bono incōmutabili. sicut est in p̄cto mortali. Nā in isto peccato veniali/neq; plus neq; tātum diligit̄ ipm̄ bonū cōmutabile ad quod sic fit cōuersio/sicut bonū incōmutabile a q; fit auersio. vt bene ample et pluries in superioribus declaratū est. **P**otest etiā nominari nefas in q̄ntū scz est illicitū p̄sone p̄petranti. Sed vt frequēter dictū est. hoc etiam est largo modo sumendor; quodāmodo imp̄proprie. **P**lura alia possunt ipi peccato veniali s̄m diuersas eius op̄atōes et effectus noīa attribui. interdū etiā p̄ alijs